

DR. BENDE SÁNDOR
(1918–1999)

1918. május 27-én született Gömörpanyit községben. Édesapja korán (51 éves korában meghalt), édesanyja a háztartási és gyermeknevelési munkákat látta el. Felesége hosszú időn keresztül a putnoki gyógyszertár vezetője volt. Két gyermeke van: Sándor orvos-kandidátus, lánya Zsuzsanna az USA-ban él.

Az elemi és polgári iskolát Putnokon végezte el, majd 1937-ben Sárospatakon jeles képesítéssel tanítói oklevelet szerzett. Érdeklődése már ekkor a természettudományok és az orvostudomány felé fordult, s ilyen irányban fejlesztette tovább tudását. 1941-ben tanári oklevelet szerzett, a szegedi egyetemen s még ez évben tanársegédi állást kapott. 1944. december 12-én a II. Egyetemi Zászlóaljba osztották be, s Németországba telepítették. 1945. október 15-én tért vissza az országra, munkahelyére azonban nem vették vissza, állásvesztésre „ítélték”. Munkahelyére népbírószági határozat alapján helyezték csak vissza 1946 tavaszán.

1948 júliusában avatják biológus doktorrá „*summa cum laude*” minősítéssel. Ez év októberében ismét a megpróbáltatások időszaka következett számára, mert „B” listára került, s két gyermekkel ismét állás nélkül maradt. 1950-től nyugodtabbá vált élete, s zavartalanul haladt pályáján az Egri Tanárképző Főiskolán,

1958–1972 az Egri Tanárképző Főiskola Állattani tanszékének tanszékvezetője. 1974-től a Főiskola csepeli kihelyezett tagozatán, valamint az ELTE Tanárképző Szak Állattani Tanszékén dolgozott. mint tanszékvezető, ahol ultrastrukturális elektronmikroszkópos vizsgálatokat végzett. 1983-tól kapcsolódott be a bakteriális *endotoxinok* hatásait kutató vizsgálatokba. Jelentős szerepe volt abban, hogy *ultrastrukturális* szinten lehetett bizonyítani az *endotoxinok* szerepét az *acut pancreatitis* kórképében. Elsőként mutatta ki az endotoxinok közvetlen sejtkárosító hatását. Ezelőtt az *endotoxinok* által kiváltott shockban az észlelt sejtszintű elváltozásokat mediátorok által kiváltott hatásoknak tulajdonították.

1986. december 31-én ment nyugdíjba az Eötvös Lóránd Tudományegyetem tanáráként. Nyugdíjba vonulását követően Putnokon élt ahol a városban jelentős közéleti szerepet vállalt. A város képviselőtestületében az Oktatási és Kulturális Bizottság elnöke volt. 1994. évi önkormányzati választásokon képviselővé választották, s négy éven keresztül közvetlenül részt vett a város irányításában, továbbá 4 éven keresztül vezetője volt a Művelődési, Oktatási és Sport Bizottságnak. Ebbéli munkájának jelentős eredménye volt, hogy Putnokon létrejött a Gömöri Múzeum. Munkásságáért Putnok város Pro Urbe díjban részesítette. 1999 májusában hirtelen elhunyt.

Közéleti tevékenysége és oktatói munkája mellett kiemelkedő volt tudományos munkássága is, mely részben tantárgy-pedagógiai jellegű, részben szaktan-

tárgyi. Három főiskolai tankönyv szerzőtársa, számos szaktárgyi jegyzet önálló szerzője. Fő munkája a negyedik kiadásban ma is élő Anatómia élettan.

A bakteriális endotoxin vizsgálata témakörből megjelent publikációi:

BENDE SÁNDOR – BENDE SÁNDOR JR. Kísérletes *endotoxin shock*os kutyák szerveinek elektronmikroszkópos vizsgálata, különös tekintettel a hasnyálmirigyre. MTA. Állattani Közlemények 1984.

BENDE SÁNDOR JR. – BERTÓK LÓRÁND – BENDE SÁNDOR: Sugárzással *detoxikált endotoxin* védő hatása a *pancreas ultrastrukturájára* kísérletes *endotoxin shockban*. Kísérletes Orvostudomány 1986

BENDE SÁNDOR JR. – BENDE SÁNDOR: Kísérletes haemorrhagiás és endotoxin shock hatásainak összehasonlító ultrastrukturális vizsgálata kutyák pancreásán. Borsodi Orvosi Szemle 1987.

BENDE SÁNDOR – BENDE SÁNDOR JR: Kísérletes haemorrhagiás és endotoxin shock hatásainak összehasonlító ultrastrukturális vizsgálata kutyák zsigeri szervein. MTA. Állattani Közlemények 1989

BENDE SÁNDOR JR. – BERTÓK LÓRÁND – BENDE SÁNDOR: Protective effect of radiodetoxified endotoxin (*TOLERIN*) on the ultrastructure of pancreas in experimental endotoxin shock of rats. Acta Chirurgica Hungarica 1992/93

Varga János